

Základní škola v Třebíči, Benešova 585

Rozvíjení čtenářské gramotnosti v 5. ročníku

Školní rok 2009/2010

Autor: Eva Pokorná

Rozvíjení čtenářské gramotnosti považují za velmi důležité. Dokonce bych řekla, že umění číst a především číst s porozuměním je základem pro veškeré další vzdělávání. Kdo nečte, má potíže jak s vyjadřováním, tak s porozuměním učivu v jiných předmětech.

To byl také důvod, proč jsem každý měsíc se svými žáky navštěvovala Městskou knihovnu v Třebíči – pobočka Modřínová, která pro žáky připravuje program „Do knihovny za poučením i zábavou“. Této nabídce jsem plně využila.

Žáci se naučili v knihovně orientovat. Ti, kteří pravidelně knihovnu navštěvovali i dříve, si připomněli, kde najdou jaké žánry, zjistili, jak vyhledávat na internetu, co je on – line katalog – jak zadat do připravených polí formuláře hledaný termín (vyhledávat ve všech dokumentech, vyhledávání podle autora, názvu či podle tématu).

Děti se seznámily s neznámějšími dětskými ilustrátory a jejich tvorbou, samy vyhledávaly podle jmen na lístečcích (např. Adolf Born, Josef Lada, Mikoláš Aleš, Josef Čapek, Zdeněk Smetana, Radek Pilař, Helena Zmatlíková,...) informace v encyklopediích a slovnících, vše pak samozřejmě upřesňovala a doplňovala některá z pracovníků knihovny.

Nevynechali jsme ani besedu Poezie pro děti aneb „Trocha poezie nikoho nezabije“. Žáci si zopakovali, co rozumějí pod pojmem poezie, dozvěděli se o autorech veršů pro děti. Měli možnost si například vybrat i básničku pro recitační soutěž, anebo se jen do některých veršů začíst.

Každý rok před Vánocemi jezdíme na představení do Horáckého divadla v Jihlavě, a proto jsem v prosinci zvolila besedu na téma Divadelní hry, film, televizní inscenace – scénář, režie... V poslední části besedy se žáci sami pokusili o krátké čtení dle scénáře. Většinou se dařilo, mnozí totiž navštěvují nepovinný předmět Dramatická výchova. Témata besed jsme pak ještě rozebírali a dle potřeby doplňovali vždy v další hodině čtení. Tím si děti získané vědomosti upevňovaly.

Astrid Lindgrenová patří mezi oblíbené autorky dětské literatury. Také žáci 5. A se blíže seznámili s jejím životem a tvorbou při zajímavé besedě. Jako vždy plnili i samostatné úkoly. (Literární sázení – Astrid Lindgrenová – žáci zaškrtávali ano/ne na 10 otázek týkajících se autorčina života a díla, Doplň názvy děl Astrid Lindgrenové – žáci na základě určených písmen v jednotlivých názvech doplňovali tajenku, v ní objevili ukryté rodné jméno autorky).

Čítanky obsahují ukázky různých literárních žánrů, aby si je děti připomněly a dozvěděly se něco nového o dalších, uvítali jsme další besedu. Děti dostaly úryvky z různých děl a zařazovaly je ke správným literárním žánrům (např. Když bolí zuby, Daidalos a Ikaros, Sisifos, Osel, liška a lev, Lev a myš, Hora Mařenka, Popletená pohádka,...).

Současná literatura pro děti byla velmi přitažlivým tématem, neboť děti zjistily, jaké další zajímavé knihy jsou pro ně v knihovně připraveny. Sami žáci pak dostali lístky se jmény autorů (např. Bořkocová Hana, Stýblová Valja, Švandrlík Miloslav, Horelová Eliška, Steklač Vojtěch, Procházková Iva, Bernardinová Eva, Štorkán Karel, Nováková Zuzana, Macourek Miloš, Lukešová Milena, Svěrák Zdeněk, Řeháčková Věra, Nepil František,...), vyhledávali jejich díla přímo v knihovně a pak ve slovnících spisovatelů informace o jejich životě a tvorbě. Se zjištěnými fakty pak ostatní seznamovali.

V dubnu si děti s pracovníci knihovny povídaly o ekologii a životním prostředí, uváděly, jak mohou i ony přispět k jeho zlepšení. Mohly si prohlédnout řadu knih na dané téma.

Při poslední květnové besedě žáci „zavítali“ do města, v němž žijí, tedy do Třebíče. Zaposlouchali se do jejích pověstí, připomněli si nejen historii města, ale hovořili i o současnosti, nezapomněli na různá zajímavá místa jak přímo ve městě, tak v nejbližším okolí. Na závěr si napsali malý testík.

Při každé návštěvě knihovny si děti mohly vypůjčit nové knihy a přečtené vrátit. O nich si většina vedla zápisy ve svých čtenářských denících. Nezapomněly uvést i vlastní názor, případně si vypsát to, co je v knize zaujalo.

Návštěvy knihovny, zmíněné besedy, pokračování besed v hodinách a práce s čítankou v hodinách čtení mě vedla k dlouhodobějšímu dobrovolnému literárnímu projektu, který jsem vyhlásila začátkem března. Do určité míry mě inspirovala i „Čítanka pro 5. ročník“ vydaná nakladatelstvím Nová škola. Využila jsem jejího nápadu s planetou čtenářů. Většinu úkolů jsem však vytvořila sama na základě naší čítanky, našich besed a práce v hodinách (viz 1. příloha Objevujeme svoji barevnou planetu čtenářů - po splnění úkolu si žák mohl vybarvit příslušné políčko, 2. příloha Zajímavé objevy v ČÍTANCE 5 - jakmile žák znal odpověď, zapsal si ji do příslušného řádku). Žáci při plnění úkolů museli pracovat s čítankou a pracovními sešity. Jak vyplývá z daných úkolů, žáci museli vyhledávat informace v encyklopediích, slovnících, na internetu, na mapě. Připomněli si divadelní hry, které viděli, vzpomněli si na získané vědomosti při besedách v knihovně a hodinách čtení. Prokázali své paměťové i slohové schopnosti. Dokázali, že umějí své práce prezentovat. Za některé projekty by se nemuseli stydět mnohem starší žáci. Mnozí předvedli velmi pěkné čtenářské deníky plné zajímavých knížek. I v dnešním přetechizovaném světě plném počítačových her dali najevo, že pohádky jsou pro ně stále na prvním místě.

Vyrobili jsme si také třídní leporelo plné strašidel, která si žáci vymysleli, namalovali a popsali.

Vyvrcholením celého projektu bylo vydání knížky „Pohádky pro hodné prvňáčky“ (viz webová stránka školy), kdy každý žák 5. A třídy napsal pohádku pro svého prvňáčka a také ji ilustroval. Proč právě pro prvňáčka? V průběhu školního roku 5. A spolupracovala s 1. B – například při hodinách čtení žák 5. třídy seděl vedle prvňáčka a sledoval, jak čte, radil mu s úkoly... při cestě na kulturní akce vzal za ruku svého prvňáčka a dával na něj pozor, společně strávili i tři dny na „Škole v lese“, kde velcí malým pomáhali, hráli si s nimi a večer jim četli pohádku na dobrou noc.

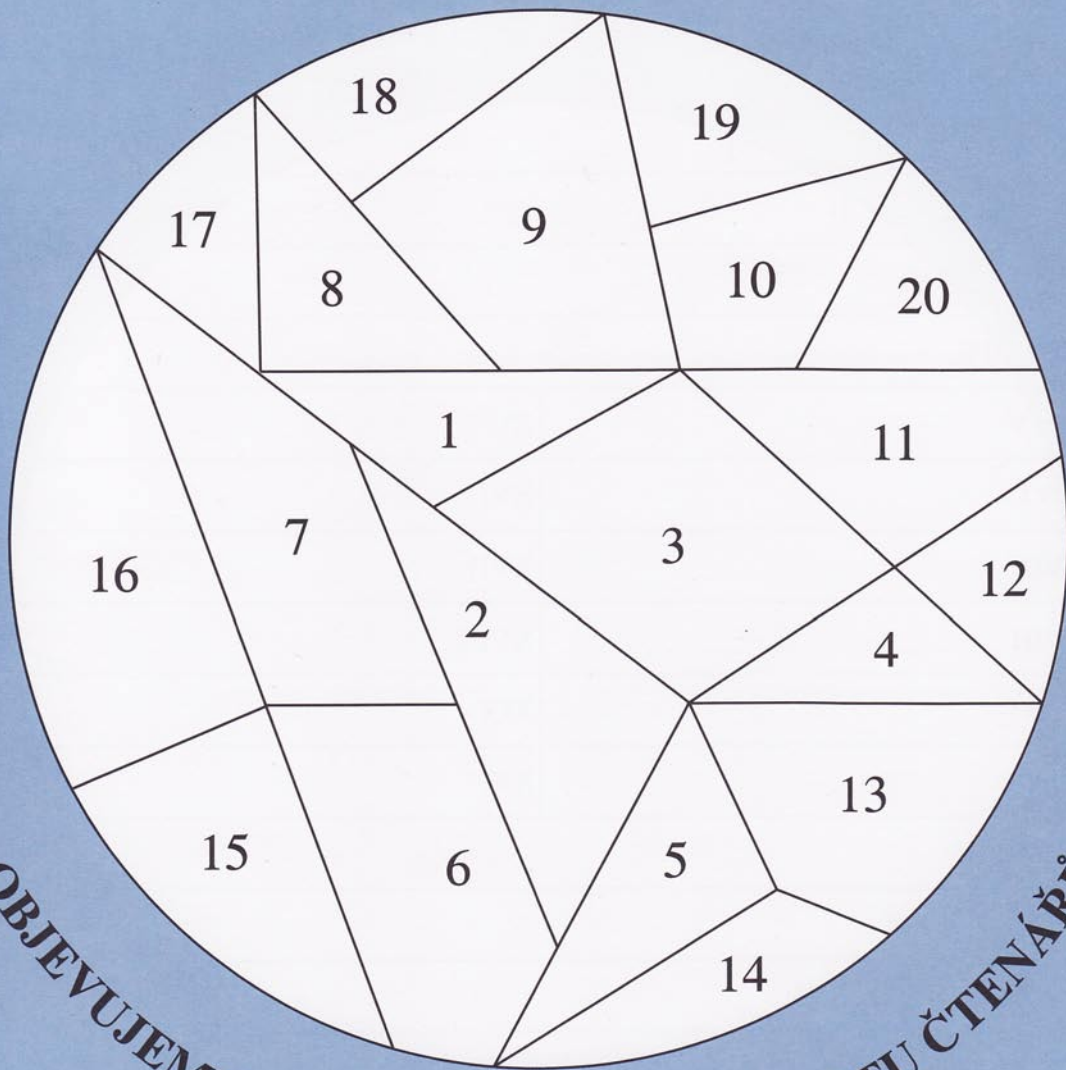
Ačkoli byl literární projekt dobrovolný, zapojila se do něj celá třída a naprostá většina splnila všechny úkoly, které jsme vyhodnotili v závěrečných hodinách čtení. Každý dostal drobnou odměnu a ti, kteří své úkoly zpracovali nejlépe a získali nejvíce bodů, byli odměněni věcnými cenami.

Všem pracovnícím Městské knihovny v Třebíči - pobočka Modřínová patří náš dík za výbornou spolupráci.

Jsem přesvědčena, že jak pravidelné návštěvy knihovny (městské i školní), tak daný literární projekt přispěl ke zvýšení čtenářské gramotnosti dětí v 5. A.

„Mám to celé splněné. Bezproblémová práce. Moc mě to bavilo.“

Sheila Freyová, žákyně 5. A

OBJEVUJEME SVOJI BAREVNOU PLANETU ČTENÁŘŮ

Objevujeme svoji barevnou planetu čtenářů

1. Napiš pohádku svému prvňáčkovi.
2. K pohádce nakresli obrázek.
3. Navštiv školní knihovnu, vyber si knížku a přečti si ji.
4. Zapiš si do svého čtenářského deníku, jak se ti kniha líbila.
5. Napiš, kteří spisovatelé, básníci, malíři se narodili nebo působili v Třebíči a jejím okolí.
6. Nakresli si své strašidlo a krátce, ale výstižně je popiš (výkres o rozměru 25cm x 15cm).
7. Najdi názvy obcí z okolí Třebíče shodné s názvy obcí jinde v České republice, napiš, kde se nacházejí.
8. Vyber si z knihy veršů básničku, nauč se ji nazpaměť.
9. Čím je známá Třebíč ve světě?
10. Jaká osobnost proslavila Třebíč?
11. Napiš název divadelní hry, kterou jsi viděl/a v divadle.
12. Jaký jsi viděl/a animovaný film?
13. Jak se jmenuje loutkové divadlo, které navštívilo naši školu?
14. Jak se jmenovalo loutkové představení, které jste viděli?
15. Napiš, které literární žánry znáš.
16. Který z těchto žánrů máš nejraději?
17. Vzpomeň si, o kterých ilustrátorech dětských knih jsme si povídali, zapiš jejich jména.
18. Napiš název a autora knihy, která tě v tomto školním roce nejvíc zaujala.
19. Ukaž, jaký si vedeš čtenářský deník.
20. Presentuj svůj vlastní projekt.

Využij informací získaných v knihovně, ve vyučovacích hodinách a z vlastní zkušenosti.

ZAJÍMAVÉ OBJEVY V LITERATUŘE ŽÁKA 5. ROČNÍKU

I.	
II.	
III.	
IV.	
V.	XV.
VI.	XVI.
VII.	XVII.
VIII.	XVIII.
IX.	XIX.
X.	XX.
XI.	
XII.	
XIII.	
XIV.	

ZAJÍMAVÉ KNIHY, SPISOVATELÉ, ILUSTRÁTOŘI

Zajímavé objevy v ČÍTANCE 5

- I. Prohlédni si v čítance obrázky Josefa Čapka, napiš, kterou pohádkovou knížku svého bratra ilustroval.
- II. V čítance najdeš pohádky známého dánského pohádkáře. Napiš jeho celé jméno.
- III. Jak se jmenoval spisovatel, který psal o životě indiánů?
- IV. O kterém hudebním skladateli vypráví článek „Český národní skladatel“?
- V. Uveď název některé ze skladeb tohoto skladatele.
- VI. Jakou záhadu chtěly odhalit Rychlé šípy?
- VII. Kdo byly „Rychlé šípy“?
- VIII. Kdo byl Robert Desnos?
- IX. Odkud Robert Desnos pocházel a kde zemřel?
- X. Jak se jmenoval český básník, který dostal Nobelovu cenu za literaturu?
- XI. Co jsou to „lunety“?
- XII. Kdo je autorem opony Národního divadla?
- XIII. Jmenuj ještě jednoho umělce, který se podílel na výzdobě Národního divadla.
- XIV. V které divadelní hře zazněla poprvé píseň, která je naší národní hymnou?
- XV. Kdo složil hudbu a kdo napsal slova?
- XVI. Kdo byl Jan Skácel?
- XVII. V kterém městě žil?
- XVIII. Proti jaké nemoci bojoval Louis Pasteur?
- XIX. Kudy putovaly Nela a Staš?
- XX. Co skrýval král Lávra?

Pracuj s ČÍTANKOU 5 a Pracovními sešity k ČÍTANCE 5.

Škola v lese - Řásná 2010

Oblíbená skluzavka

Herecké etudy

Společná výprava ke skalám

Zahrádka pro pidilidi